

Arviointikertomus Etelä- ja Pohjois-Savon hyvinvointialueiden aluevaltuustoille vuodelta 2022

YLEISTÄ

1 Lautakunnan kokoonpano

Tarkastuslautakuntaan kuuluivat seuraavat jäsenet ja varajäsenet:

Toimitusjohtaja Pekka Seppä, pj. KOK (Pieksämäki)	Yrittäjä Tero Tujunen (Pieksämäki)
Myymläpäällikkö Tapio Paunonen, vpj. KESK (Juva)	Yrittäjä Olli-Pekka Nykänen (Rantasalmi)
KM Anna-Liisa Uimonen, KESK (Savonlinna)	Palveluasiantuntija Piritta Janhunen (Savonlinna)
Lähihoitaja Anne Luoto, SDP (Suonenjoki)	Sairaanhoitaja Pirjo Hänninen (Tervo)

Lautakunnan sihteerinä toimi hallinnon sihteeri Sirpa Kinnunen.

2 Kokoukset

Lautakunta kokoontui 7 kertaa. Käsiteltyjä asioita merkittiin pöytäkirjaan 57 kpl. Yhtymäkokouksessa tulee todeta kaikki, joilla on läsnäolo- ja puheoikeus.

3 Tutustumiskäynnit

Tutustuttiin Vaalijalan osaamis- ja tukikeskuksessa Sateenkaaren erityiskoulun uusiin tiloihin ja toimintaan.

4 Asioiden valmistelu, asiantuntijat

Kokousten yhteydessä ovat johtavat viranhaltijat selostaneet kuntayhtymän toimintaa, tavoitteita ja taloutta. Kuultiin myös kiinteistöpalvelujen toimintaan kuuluvista tehtävistä sekä isännöitsijän selvitys avopalvelujen kiinteistöistä sekä niiden kunnosta. Sovellusasiantuntija piti esityksen Vaalijalan some-kanavista sekä koulutussuunnittelija Vaalijalan henkilöstön digiosaamisesta.

Tilintarkastaja on antanut tilintarkastuskertomuksen 4.5.2023. Käsiteltiin ja merkittiin tiedoksi tilintarkastajan esittämä loppuraportti koskien tilivuotta 2022.

5 Kustannukset

Tilintarkastuksen kulut olivat 26 870,36 euroa, jotka sisältävät myös sisäisen tarkastuksen kulut (v. 2021/ 10 606,85) ja tarkastuslautakunnan kulut 14 463,55 euroa (v. 2021/ 14 957,81) eli yhteensä 41 333,91 euroa (v. 2021/ 25 564,66).

ARVIOINTIOSA

Koko hallintoa koskeva yleisarvio

Tark.ltk: Lautakunta on tutustunut yhtymäkokouksen ja hallituksen pöytäkirjoihin sekä yhtymäkokouksen hyväksymään toimintasuunnitelmaan ja hallituksen vahvistamaan käyttösuunnitelmaan sekä vuoden 2022 toimintakertomukseen.

Yhtymäkokouksen koko kuntayhtymän toiminnalle asettamat tavoitteet on saavutettu erinomaisesti.

Vaalijalan osaamis- ja tukikeskuksessa Nenonpellossa keskityttiin lyhyt- ja pitkäkestoiseen määräaikaiseen vaativaan ja erityisen vaativaan kuntoutukseen. Kuntoutusyksiköissä oli vuoden aikana keskimäärin 185 (174) asiakasta. Pitkäkestoisissa palveluissa oli 206 (185) eri asiakasta ja lyhytaikaisissa 162 (146). Kuntoutusyksiköiden palveluja käytti 275 (309) asiakasta ja kuntoutusjaksojen määrä oli 1109 (1093). Jäsenkuntien ulkopuolelle kuntoutuksen palvelumyynti Nenonpellon yksiköissä oli 60 %.

Vuoden 2022 käyttötalouden ulkoinen tulokertymä toteutui budjetoidusti toteutumana ollessa 81,4 miljoonaa euroa ja toteutumaprosentti 107,2 %. Jäsenkuntien maksamat korvaukset ylittyivät budjettiin verrattuna 1,2 miljoonaa euroa. Jäsenkuntien ulkopuolisilta kunnilta saatiin myynti tuloja 3,2 miljoonaa euroa budjetoitua enemmän. Ulkoiset toimintakulut ylittyivät talousarvioon verrattuna 3,6 miljoonaa euroa (tot.-% 105). Henkilöstökulut ylittyivät 4,4 miljoonalla eurolla. Maksetut palkat ylittyivät noin 4,4 miljoonalla eurolla. Vakituisten henkilöstön palkoissa oli ylitystä 0,8 miljoonaa euroa talousarvioon verrattuna. Tilapäisen henkilöstön palkkakulut alittuivat talousarviosta noin 0,1 miljoonaa euroa. Sijaisten palkat ja erilliskorvaukset ylittyivät yhteensä 3,5 miljoonaa euroa verrattuna talousarvioon. Palkkojen ylitys johtuu siitä, että käytössä on ollut erillislisiä, kuten koronakorvaus, rekrytointilisät ja hälytysrahat. Koronan vuoksi on ylitöitä tehty enemmän ja lyhytaikaisia sijaisia on ollut normaalia enemmän. Sijaisten palkoissa näkyy myös ylimääräiset henkilökohtaiset avustajat, joita on jouduttu palkkaamaan asiakaskunnan haastavuuden vuoksi.

Alijäämäistä toimintaa olivat yleishallinto ja sisäiset palvelut sekä palvelutoiminnan yhteiset, johon kuuluvat yleisjohto, tutkimus- ja kehittämistoiminta, hengellinen toiminta, Kaijärven leirikeskus sekä vanhempainneuvosto. Myös rahoitus oli alijäämäistä ja se koostui pääasiassa lainojen koroista.

Jäsenkuntien osuudet kokonaistuotoista olivat 57,7 % (vuonna 2021/ 56,03 %). Tilinpäätös osoittaa ylijäämää 1 166 351,47 euroa (v. 2021 ylijäämä 7 621 162,89 euroa).

Tilinpäätöksessä tilikauden tulokset ovat tehtäväalueittain seuraavat:

TEHTÄVÄ	ta/nettotulos	nettotulos/tp	nettotulos/ta	nettotulos/tp
	<i>ulk+sis</i>	<i>ulk+sis</i>	<i>ulkoiset</i>	<i>ulkoiset</i>
Yleishallinto ja sis.palv.	-1 853 960	-1 685 072	-9 211 030	-9 323 668
Osaamis- ja tukikeskus	2 703 600	4 177 014	8 410 100	9 730 368
Perhehoito	11 910	-10 051	53 910	35 821
Avopalvelut	128 070	129 807	1 177 790	1 435 871
Vammaispalvelut	511 610	-526 999	940 700	-89 618
Palvelutoiminnan yhteiset	-1 103 900	-720 806	-1 206 640	-703 414
Peruskoulu	4 570	-113 881	237 070	164 652
Rahoitus	-146 500	-296 485	-146 500	-296 485
YHTEENSÄ	255 400	953 527	255 400	953 527

Vammaispalvelujen alijäämä johtuu siitä, että päivä- ja työtoiminta ei palautunut koronan jälkeensä normaalille tasolle, asiakkaista jäi pysyvämmiin pois toiminnasta kaikista yksiköistä 10 - 20 %. Myös palveluasumisen yksiköissä on ollut paikkoja jatkuvasti vapaana, jotka osaltaan ovat rasittaneet tulosta (Pihlajarinne/Pieksämäki, Haaparinne/Mikkeli, Kuutinharju/Rautalampi).

Peruskoulun (Sateenkaaren koulu) alijäämä johtuu siitä, että hallituksen myöntämä alkukäyttöpääoma on kirjattu koulun kuluksi satunnaisiin eriin.

Tilikauden tulos ennen varauksia ulkoisista käyttötalousmenoista on 1,23 % (v. 2021/ 10,34 %).

Kuntayhtymän vuosikate oli 3 786 278,87 euroa (v. 2021/ 9 441 283,57). Vuosikatteen ero edellisvuoteen verraten johtuu pääasiallisesti kolmen kuukauden aikana tehdyistä asiakasmaksujen alennuksista. Vuosikate riittää kattamaan poistot ja lainojen lyhennykset, joten talous on tältä osin tasapainossa.

Toimintakate/-jäämä oli 4 082 668,64 euroa (v. 2021/ 9 543 813,40).

Kassavaroista rahoitetut investoinnit huomioon ottaen tulorahoitus on -3 205 404,85 euroa alijäämäinen eli maksuvalmius heikkeni noin 3,2 miljonna euroa. Tilikauden tulos on + 953 529,95 euroa ja ylijäämä varausten muutosten jälkeen 1 166 351,47 (v. 2021 ylijäämä 7 621 162,89). Taseeseen kirjattava ylijäämä vuodelta 2022 on 1 166 351,47 euroa.

Taseessa oleva kumulatiivinen ylijäämä on vuoden 2022 tilinpäätöksen mukaan 21 509 945,10 euroa. Käyttötalouden tulos muodostui 698 129,95 euroa talousarviota paremmaksi.

Tunnuslukuja: omavaraisuusaste 51,40 % (v. 2021/ 51,45 %), kassan riittävyys 55 päivää (v. 2021/ 78 päivää), suhteellinen velkaantuneisuus 37,36 % (v. 2021/ 35,66 %).

Vuoden 2022 tilinpäätös antaa riittävän kuvan toiminnan ja talouden kehityksestä.

Tutustumisensa perusteella lautakunta toteaa seuraava:

- hallintoa on hoidettu lakien ja yhtymäkokouksen päätösten mukaisesti
- palvelut on järjestetty tarkoituksenmukaisesti
- kuntayhtymä on pystynyt hyödyntämään ulkokuntalaisten ostamat palvelut ja se näkyy kuntayhtymän tuloksessa.

Eri toimialojen kustannusvastaavat ja kilpailukykyiset hinnat ovat olleet jatkuvuuden kannalta oleellisia. Kuntayhtymän sitovat tavoitteet ovat toteutuneet erinomaisesti. Kuntayhtymä on parantanut sisäisen tarkastuksen tehokkuutta toteuttamalla laatu järjestelmään liittyvät sisäiset auditoinnit sekä ostamalla sisäisen tarkastuksen palveluja KPMG Oy Ab:ltä.

Käyttöaste talousarviossa arvioituun tavoitteeseen nähden toteutui seuraavasti:

- lasten kuntoutus- ja tutkimus 104,12 % (v. 2021/ 98,49 %)
- nuorten kuntoutus- ja tutkimus 106,16 % (v. 2021/ 92,62 %)
- aikuisten kuntoutus- ja tutkimus 100,62 % (v. 2021/ 95,94 %)

YHTEENVETO

Asiakaskunnan muuttuessa yhä vaativammaksi, on henkilöstön ammattitaidolla ja koulutuksella pyritty vastaamaan tilanteen vaatimuksiin, joka on taiteiminnan jatkuvuudelle. Lisäksi on ehdottoman tärkeää, että koulutuksellinen tarjonta Itä-Suomessa pysyy Pieksämäellä. Hyvinvointialueiden tehtävänä on jatkaa vaikutustyötä säilyttääkseen Vaalijalan osaamis- ja tukikeskuksen palvelut koko maata käsittävänä. Koulutuksen tarjonta Itä-Suomessa on Pieksämäen osalta muuttunut, mutta tukee edelleen Vaalijalan ja koko hyvinvointialueen toimintaa. Oppisopimuskoulutusta on syytä jatkaa ja sen avulla uusien työntekijöiden saaminen on todennäköisempää kuin ulkoinen rekrytointi. Tällä hetkellä, ja entistä enemmän tulevaisuudessa, tulee kiinnittää huomiota osaan henkilöstön saatavuuteen ja pysyvyyteen sekä vakituisten että sijaisten suhteen.

Jatkuvat ja suunnitelmalliset rakennuskannan muutokset kysyntää vastaamaan on ollut oikea tapa kehittää osaamis- ja tukikeskusta. On välttämätöntä, että tämä jatkuu myös hyvinvointialueen vastatessa Vaalijalan toiminnasta. Rakennuskannan uusimis- ja kunnossapidosta vuoden 2022 aikana on mainittava toiminnan uusissa tiloissa aloittanut kriisiyksikkö Satama elokuussa 2022. Nenonpellon vanhasta Satamasta vapautuva talo on suunniteltu peruskorjattavaksi yksilöllisen kuntoutuksen 12-paikkaiseksi yksiköksi, Privaatiksi. Peruskorjaus on alkanut syyskuussa 2022 ja se valmistuu vuoden 2023 lopulla.

Mäntyharjun Mäkirinteen palvelukodin kokonaisuuteen valmistui kevään 2022 aikana rivitalo ARA:n investointiavustuksen turvin. Asukkaat muuttivat uusiin asuntoihin toukokuussa. Mäntyharjulle ollaan suunnittelemassa Savonet toimintakeskukselle korvaavia tiloja kehitysvammaisten päivätoimintapalvelujen toteuttamiseen. Suunnitelma toteutetaan vuoden 2023 aikana Etelä-Savon hyvinvointialueen investointina. Etelä-Savon hyvinvointialueen investointisuunnitelmaan on esitetty myös uutta palvelukotirakennusta Pieksämäelle.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen investointisuunnitelmaan on esitetty Hongiston palvelukodin korvaavien tilojen rakentamista Varkauteen.

Palvelukotien perustaminen on tapahtunut ripeästi ja etenee suunnitelmallisesti ja tarvetta tuntuu jatkuvasti olevan. Palvelukotien osalta on huomioitava paine tehostetun palveluasumisen lisäämiseen. Hyvinvointialueiden valmistelutyöstä johtuen uusien palvelukotien perustaminen ei ole ollut muutosvaiheessa mahdollista, joten tehostetun palveluasumisen määrälliseen lisäämiseen tulee nyt kiinnittää erityisesti huomiota.

Vakituisia työntekijöitä vuonna 2022 oli 1 046 (v. 2021/ 1 010). Sairauspoissaoloja työntekijää kohden vuonna 2022 oli 21,5 pv/työntekijä (v. 2021/ 18,0 pv/työntekijä). Suurimmat sairauslomien aiheuttajat olivat tuki- ja liikuntaelimsien sairaudet, mielenterveyden ja käyttäytymisen sairaudet sekä hengityselinsairaudet.

Tulevien hyvinvointialueiden valmistelutyö on aiheuttanut henkilöstölle merkittävää lisätyötä.

Henkilöstöetuina on ollut käytettävissä Epassi (400 e) sekä 4 tuntia työaikaan tyhy-toimintaa varten.

Rekrytoinnissa oli käytössä rekrytointilisä rekrytoivalle työntekijälle, joka rekrytoi työkaverikseen uuden työntekijän. Myös rekrytoitu ammattilainen sai oltuaan puoli vuotta töissä Vaalijalassa kertapalkkion (600 e + 100 e Epassiin). Hakijoiden määrä on kuitenkin laskenut vuosi vuodelta.

SAK:n Etelä-Savon aluetoimikunta on valinnut Vaalijalan kuntayhtymän vuoden esimerkilliseksi työnantajaksi.

Talous- ja henkilöstöhallinnon ulkoistaminen ei onnistunut niin kuin Monetra Pohjois-Savo Oy sitä markkinoi. Järjestelmien yhteensovittaminen myyjän järjestelmiin ei tapahtunut ongelmitta ja nämä ongelmat henkilöstöhallinnon puolella jatkuivat edelleen koko vuoden ajan. Jatkuva huomattava lisätyömäärä aiheutti haasteita ja lisäkustannuksia.

Jäsenkuntien palvelutuotannon kysynnän lisäksi on kyetty laajentamaan asiakaspiiriä markkinoimalla erityisosaamista ja asiantuntijapalveluja valtakunnallisesti jäsenkuntien ulkopuolelle. Tämä on tuottanut merkittävää tulosta. Tätä toimintaa on syytä jatkaa ja kehittää. Ulkokuntalaisille myytyjen palvelujen merkitys on ollut kuntayhtymän toiminnalle ja taloudelle merkittävä. Kaikille kunnille myytävistä palveluista ulkokuntamyynnin osuus on ollut yhteensä noin 35 %, tästä Nenonpellon yksiköiden osuus 84 %, avopalvelut ja vammais- palvelut yhteensä 16 %.

Sateenkaaren erityiskoulun toiminta jatkuu uuden perustetun Sateenkaaren koulun kuntayhtymän alaisuudessa. Kuntayhtymässä on 9 jäsenkuntaa (Enonkoski, Hankasalmi, Pieksämäki, Konnevesi, Mäntyharju, Juva, Sulkava, Kangasniemi ja Joutsa).

Sateenkaaren erityiskoulussa opiskelee 70 vakituista oppilasta ja viikoittain 5-10 intervallijaksolla käyvää oppilasta. Kaikki oppilaspaikat ovat täynnä. Tällä hetkellä kotoa käyviä jonottaa koulupaikkaa 9 oppilasta ja kuntoutukseen oppilaskodeille on jonossa kymmeniä uusia lapsia ja nuoria. Syksyn 2023 osalta paikat ovat jo täynnä. Kotoa käyvien osalta ensisijaisuus paikkojen osalta on ollut jäsenkunnilla, joiden osalta kaikki jonottavat oppilaat saadaan otettua kouluun vuoden 2023 aikana.

Sateenkaaren koulun kuntayhtymä sai opetus- ja kulttuuriministeriöltä rahaa konsultatiivisen työn kehittämiseen. Rahoitus on voimassa 1.1.2023 - 31.12.2024. Rahoituksen turvin konsultaatiopalvelut ovat kaikille kunnille ilmaisia niin kauan kuin rahoitusta riittää. Konsultaatiota on tehty 2 päivää viikossa ja se on työllistänyt suunniteltua enemmän. Kevään 2023 osalta konsultaatiot tulee toteutumaan suunniteltua suuremmassa määrin. Myös osaamis- ja tukikeskukset (OT-keskukset) ovat olleet kiinnostuneita konsultaatioista. Viritteillä on yhteistyötä asian tiimoilta.

Konsultaatiotarpeita on ollut aikaisemminkin paljon, mutta kunnat on kokeneet konsultaation maksullisuuden haasteena. Nyt kun konsultaatiota on päästy konkreettisesti tekemään kuntien kanssa, ovat kunnat ymmärtäneet sen tarpeellisuuden ja uskon, että palvelun ostaminen jatkuu myös rahoituksen päätyttyä.

Kuntayhtymän tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot kuntayhtymän toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Pieksämäki 4.5.2023

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Pekka Seppä
puheenjohtaja

Tapio Paunonen
varapuheenjohtaja

Anne Luoto
jäsen

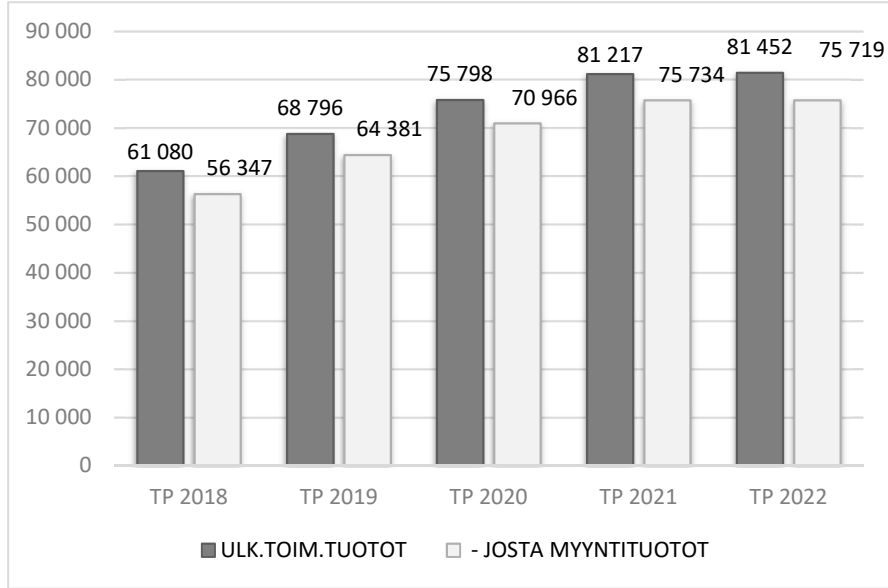
Anna-Liisa Uimonen
jäsen

Liite

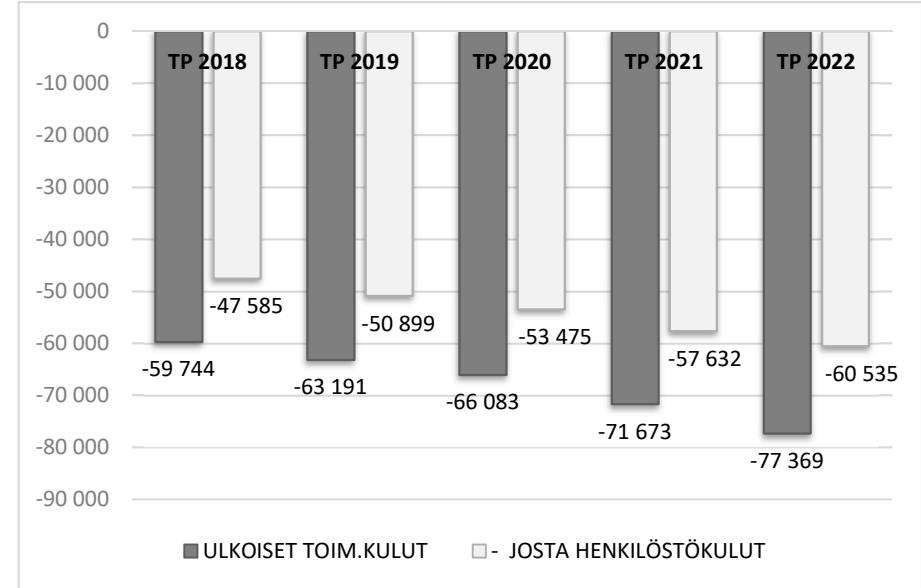
Rahoitustilanteen muutokset vuosilta 2018 - 2022

RAHOITUSTILANTEEN MUUTOKSET VUOSILTA 2018 - 2022

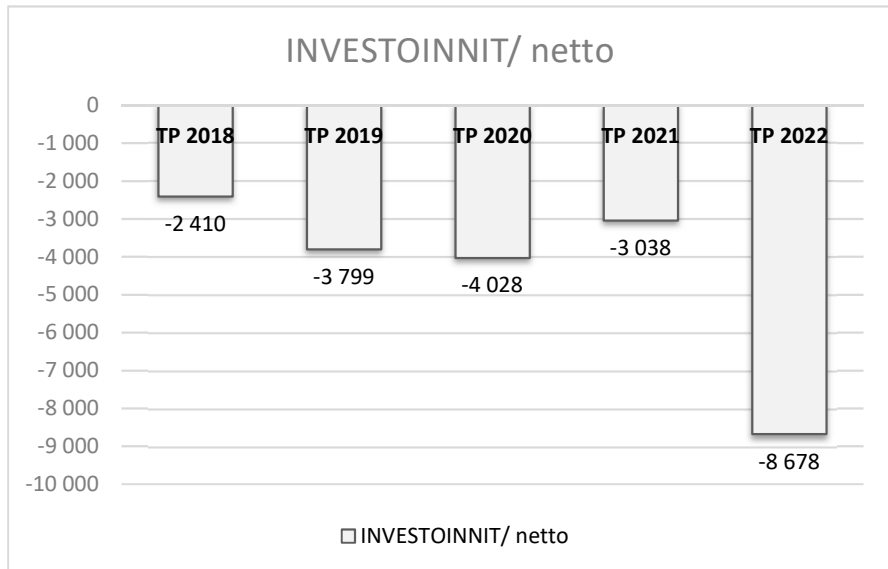
ULKOISET TOIMINTATUOTOT

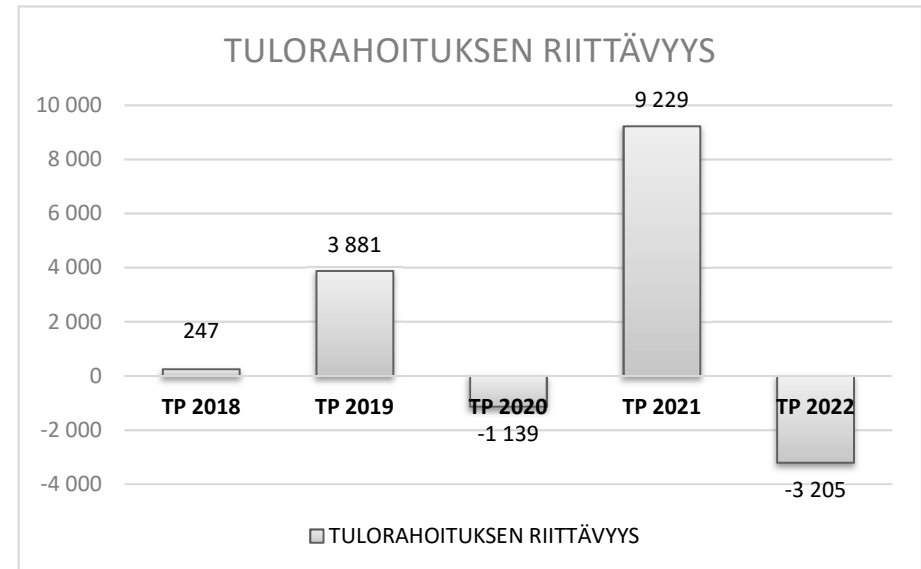
ULKOISET TOIMINTAKULUT

INVESTOINNIT/ netto

TULORAHOITUKSEN RIITTÄVYYS

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 7 pages before this page

Dokumentet inneholder 7 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 7 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 7 sider før denne side

Detta dokument innehåller 7 sidor före denna sida

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende